

**Załącznik
do Uchwały Nr 103/XXV/20
Rady Gminy Wiskitki
z dnia 28 grudnia 2020r.**

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2021 -2023**

Wiskitki, grudzień 2020

I. Wprowadzenie

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę społeczną. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozwalne (za wyjątkiem porzucenia, rozwodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała liczebność rodziny, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa i rodziny funkcjonują alternatywne formy życia rodzinnego tj. samotne rodzicielstwo, kohabitacja, związki homoseksualne, życie w pojedynkę itp.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. W wyniku reorganizacji władzy rodzinnej, znaczącą jej część w rodzinie przejmuje matka – żona. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych)². Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy:

1. zmianę pozycji i ról małżonków,
2. zmianę pozycji dziecka w rodzinie,
3. proces autonomizacji jednostki³.

Główną przyczyną kształtowania się modelu partnerskiego w rodzinie jest wzrost niezależności ekonomicznej i psychicznej kobiety, która stanowi o poszerzeniu jej samodzielności życiowej. Kobiety - matki podejmują pracę zawodową, dążą do samorealizacji, niezależności. Rozwijają swoje pasje i zainteresowania. Nie poświęcają już całej swojej uwagi i czasu tylko na wychowanie dzieci i dbanie o dom. Mężczyźni nie są już tylko jedynymi żywicielami rodziny, ale również uczestniczą w pracach domowych, w opiece i wychowywaniu dzieci.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spójność, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na: poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne.

¹ Kawula S, Brągiel J, Janke A., *Pedagogika rodziny*, Toruń 1999, s. 49.

² Cudak S., *Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego*, [w:] *Pedagogika rodziny*, red. S. Cudak, Kielce 2007, s. 7.

³ Żebrowski J., *Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej*, [w:] *Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie*, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s.23.

Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały znaczny wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

Pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje oraz lokalnym tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczej i wychowawczej, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp.

Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, przemoc. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na matki, gdyż to głównie kobiety są beneficjentami pomocy społecznej.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości.

II. Uzasadnienie wprowadzenia programu

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Poniższa tabela przybliża ten podział.

Tabela 1. Podziału zadań kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej⁴

MIASTO i GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
– profilaktyka – wspieranie rodziny.	– piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, – usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, – adopcja.	
– asystent rodziny, – placówki wsparcia dziennego, – rodziny wspierające, – inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny.	– rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, – placówki opiekuńczo - wychowawcze, – usamodzielnianie, – organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), – rodziny pomocowe.	– ośrodek adopcyjny, – regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, – interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.

III. Podstawy prawne opracowania programu

Zapisy Programu Wspierania Rodziny dla Miasta i Gminy Wiskitki na lata 2021-2023 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 114, poz. 946),
- Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821),
- Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020r. poz. 1876),
- Ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020r. poz. 1876),
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
- Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.),
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020r. poz. 2050),

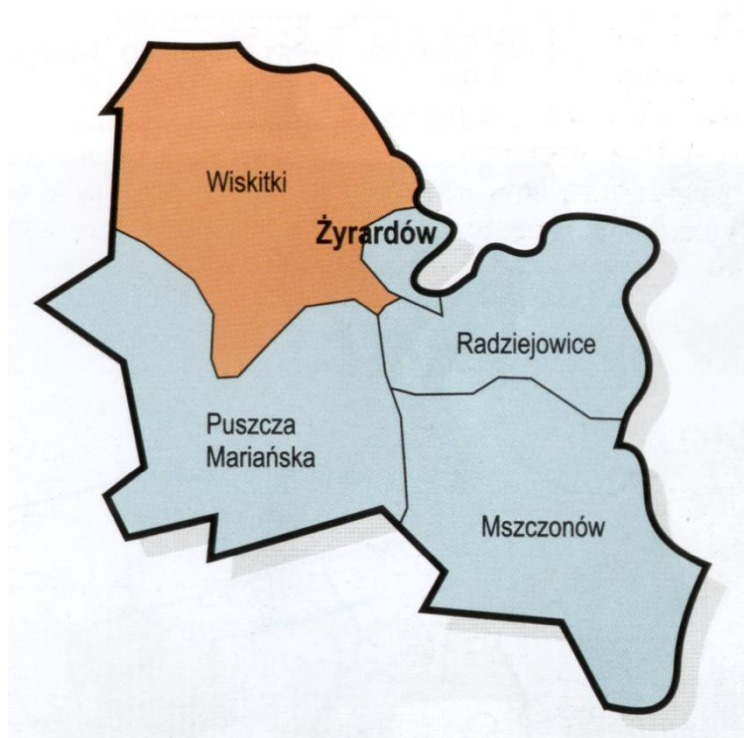
IV. Ogólna charakterystyka gminy w 2019 roku

Gmina Wiskitki położona jest w zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie żyrardowskim. Zajmuje powierzchnię 15015ha. W 40 wsiach, które tworzą 38 sołectw, mieszkają 9686 osób. (stan na 31.12.2019r). Gęstość zaludnienia wynosi 64,50 osób/km². Graniczy z miastem Żyrardów oraz następującymi gminami: Puszcza Mariańska, Bolimów, Nowa Sucha, Teresin, Baranów, Jaktorów i Radziejowice.

⁴ Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej

Dzięki bliskości największych aglomeracji w Polsce – warszawskiej i łódzkiej – oraz położeniu przy drodze krajowej nr 50 Gmina cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Ma na to wpływ również droga wojewódzka nr 719 przecinająca obszar Gminy Wiskitki.

Rys.2 Położenie Gminy Wiskitki w pow. żyrardowskim.

Źródło: „Katalog województwa mazowieckiego - miasta, powiaty, gminy”.

1. Uwarunkowania demograficzne

Gmina Wiskitki liczyła w 2019 r. 9686 mieszkańców (stan na 31.12.2019r.wg danych uzyskanych z UG Wiskitki Referat Spraw Obywatelskich), z czego kobiet stanowią 50,55%, tj. 4897.

Liczba ludność wg grup wieku:

- wiek przedprodukcyjny – 1888 osób (19,49%),
- wiek produkcyjny – 6069 osób (62,65%),
- wiek poprodukcyjny – 1729 osób (17,85%).

2. Oświata

Na terenie Gminy Wiskitki znajdują się cztery szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Wiskitkach,
- Szkoła Podstawowa im. A. Kamińskiego w Guzowie,
- Szkoła Podstawowa im. prof. Zbigniewa Religi w Miedniewicach
- Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II we Franciszkowie
- Zespół Szkół Nr 3 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Wiskitkach (w tym liceum ogólnokształcące).

Od października 2019 r. w Wiskitkach rozpoczęły swoją działalność: Żłobek Publiczny oraz Przedszkole Publiczne w Wiskitkach. W Nowych Kozłowicach funkcjonuje Przedszkole Niepubliczne „Dolina Krecika”. Na dzień 30.09.2019 na terenie gminy w żłobku, przedszkolu i w szkołach dla których organem prowadzącym była Gmina Wiskitki uczyło się **1019** uczniów, w tym:

- w żłobku – 28
- w przedszkolu 134
- w oddziałach przedszkolnych – 144 (w Wiskitkach 39, Miedniewicach 8, Guzowie 35, Franciszkowie 62),
- w szkołach podstawowych – 713 (we Franciszkowie 194, Guzowie 105, Miedniewicach 83, w Wiskitkach 331) .

Corocznie prowadzone są działania w celu poprawy bazy lokalowej poprzez prowadzone remonty i rozbudowy istniejących placówek. W roku 2019 przebudowano boisko sportowe o nawierzchni poliuretanowej do gry w piłkę nożną, ręczną, koszykową i siatkową przy Szkole Podstawowej w Guzowie oraz zakończono budowę nowego Przedszkola w Wiskitkach przy ul. Spółdzielczej. Obecnie w nowym budynku funkcjonuje również Żłobek Publiczny.

Na terenie Gminy Wiskitki działa dużo boisk szkolnych i boisko sportowe „Orlik 2012”. W swojej bazie rekreacyjnej Gmina Wiskitki posiadała także dwa boiska piłkarskiej, które określane są mianem stadionów. Obydwa są niezadaszone, ale obydwie też są aktywne i eksploatowane. Pierwszy z nich znajduje się w Wiskitkach w sąsiedztwie rzeki Pisi – jest obiektem sportowym wykorzystywanym na co dzień do rozgrywek 8 ligi piłki nożnej i treningów przez lokalny Klub Sportowy „Pogoń” Wiskitki. Na jego murawie organizowane są także szkolenia dla dzieci i młodzieży w piłce nożnej z terenu całej Gminy Wiskitki. Drugi z nich znajduje się w Guzowie w sąsiedztwie urzędu pocztowego i parku pałacowego – jest obiektem sportowym wykorzystywanym na co dzień także do rozgrywek 8 ligi piłki nożnej przez lokalny Klub Sportowy „Guzovia” Guzów. Ponadto Gmina Wiskitki dysponuje przyszłymi boiskami w Wiskitkach, Guzowie i Miedniewicach. W planach rokuje powstanie kolejnych takich miejsc, które miałyby być odpowiedzią na zapotrzebowanie dzieci i młodzieży na sport. Przy Zespole Szkół nr 3 w Wiskitkach znajduje się eksploatowana na co dzień wielofunkcyjna hala sportowa. Nieco mniejsza, jednak tak samo popularna jest hala sportowa przy szkole podstawowej w Guzowie. We Franciszkowie natomiast znajduje się boisko sportowe – „Orlik 2012”.

3. Kultura

Ośrodkiem kultury w Gminie Wiskitki w roku 2019 była Gminna Biblioteka Publiczna w Wiskitkach. Biblioteka Publiczna w Wiskitkach działa wraz z filiami (Stare Kozłowice, Jesionka i Guzów) ma czytelnikom naprawdę wiele do zaoferowania – ogólny jej księgozbiór wynosi prawie 30 tysięcy pozycji dla wszystkich grup wiekowych czytelników. Poza tym jest świetnym organizatorem

spotkań tematycznych i prelekcji, dzięki czemu nasi mieszkańcy mogą zdobywać nową wiedzę i poszerzać horyzonty, a uczestnicząc w różnorodnych warsztatach (na przykład popularnych warsztatach rękodzielniczych dla dzieci i młodzieży) i innych zajęciach nabywać nowe doświadczenia i pracować nad swoją kreatywnością. Biblioteka Publiczna w Wiskitkach jest także czynnym organizatorem lub współorganizatorem wszelkiego rodzaju konkursów plastycznych i recytatorskich.

V. Analiza sytuacji dziecka i rodziny

Pomoc społeczna wg ustawy z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej stanowi instytucję polityki społecznej mającej na celu pomoc osobom i ludziom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i doprowadzenie do usamodzielnienia. Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej od 2021 roku będzie Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach, który jako jednostka organizacyjna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości

W 2019 roku z pomocy społecznej skorzystało 248 rodzin – 518 osób w rodzinie. Możemy zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Wiskitki na przestrzeni lat 2017-2019 uległa wahaniom – ostatecznie w porównaniu do roku 2018 zwiększyła się o 8 rodzin.

Tabela nr 2. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019r.⁵

Powody udzielenia pomocy Wyszczególnienie	2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	136	281
Bezdomność	15	15
Potrzeba ochrony macierzyństwa	21	110
w tym: wielodzietność	16	93
Bezrobocie	63	169
Niepelnosprawność	108	169
Długotrwała lub ciężka choroba	108	161
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	89	229
w tym rodziny niepełne	24	79
w tym rodziny wielodzietne	8	39
Alkoholizm	16	17

⁵ **Dane:** Sporządzono na podstawie sprawozdania rocznego MRPiSz a 2019r. opracowanego przez GOPS w Wiskitkach

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	6
Zdarzenia losowe	4	10
Sytuacja kryzysowa	4	6

W 2019 roku w Gminie Wiskitki najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: Ubóstwo 136 rodzin, Niepełnosprawność 108 rodzin, Długotrwała lub ciężka choroba 108 rodzin, Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego 89 rodzin, Bezrobocie 63 rodziny.

VI. Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach na przestrzeni lat realizował zadania wspierania rodzin co zostało ujęte we wcześniejszych programach, w „Programie wspierania rodziny w Gminie Wiskitki na lata 2021 - 2023” oraz corocznych sprawozdaniach z realizacji ww. Programów. W 2019 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wiskitkach pracował 1 asystent rodziny, który wsparciem łącznie objął 19 rodzin. Zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jeden asystent może współpracować z 15 rodzinami.

Tabela nr 3. Rodziny objęte pracą asystenta rodziny w latach 2017-2019r.⁶

ROK	Rodziny objęte pracą asystenta rodziny			
	Ilość rodzin	Ilość dzieci w rodzinie	Liczba wszystkich osób w rodzinie	Liczba asystentów rodziny
2017	22	49	88	1
2018	17	37	65	1
2019	19	45	75	1

Zadania jakie przypisano asystentowi rodziny obejmują całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Podstawowym celem do jakiego dąży się na rzecz rodziny jest osiągnięcie przez rodziny podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. W roku 2019 wsparciem asystenta rodziny objęto 19 rodzin z terenu Naszej gminy. Wydatki związane z realizacją tego zadania wyniosły 60.350,87 zł.

1. Asystent rodziny

Asystent rodziny współpracuje z rodziną wymagającą wsparcia w zakresie kształtowania i rozwijania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość do realnego współdziałania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązywaniu

⁶ **Dane:** Sporządzono na podstawie sprawozdań rocznych 2017-2019r. opracowanych przez GOPS w Wiskitkach

konkretnych problemów z jakimi boryka się osoba wspierana; wzbudzaniu w niej wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez nią za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie rodzinom i jej członkom możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny. Do jego obowiązków należy także realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2019 r. poz. 47) Działania asystenta rodziny zmierzają do osiągnięcia przez rodzinę pełnej samodzielności oraz niezależności życiowej. Podejmowane działania są ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną. W przypadku, kiedy dziecko umieszczone zostaje w pieczy zastępczej, mając na uwadze jego więzi emocjonalne z rodziną i środowiskiem, motywuje się rodziców do zmiany oraz tworzenia warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. W celu zapobiegania umieszczania dzieci w pieczy zastępczej i wzmacnianiu rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji zachodzi daleko idąca potrzeba wsparcia rodziny. Asystent zobowiązany jest do prowadzenia dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną w tym dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny oraz monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. W przypadku kiedy rodzice biologiczni nie mogą pełnić władzy rodzicielskiej, wówczas opieka nad dziećmi sprawowana jest w formie pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej, organizowanej przez powiat. W momencie przekazania dzieci poza rodzinę naturalną asystenci podejmują działania zmierzające do powrotu dzieci do domu rodzinnego przy współpracy rodzin naturalnych z koordynatorem pieczy zastępczej. Asystent rodziny współpracuje z rodziną wymagającą wsparcia w zakresie kształtowania i rozwijania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość do realnego współdziałania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązywaniu konkretnych problemów z jakimi boryka się osoba wspierana; wzbudzaniu w niej wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez nią za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie rodzinom i jej członkom możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny. Do jego obowiązków należy także realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020r. poz. 1329 z późn. zm.) Działania asystenta rodziny zmierzają do osiągnięcia przez rodzinę pełnej samodzielności oraz niezależności życiowej. Podejmowane działania

Charakterystyka działań pomocowych Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej gmina zapewnia wsparcie polegające w szczególności na:

1. Analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
2. Wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
3. Rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
4. Podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
5. Pomocy w integracji rodziny;
6. Przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
7. Dążenie do reintegracji rodziny; Wspieranie rodziny prowadzone jest w formie pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowywaniu dziecka;

2. Piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym rozwiązaniem jest zapewnienie mu opieki w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej, szczególnie w rodzinie zastępczej spokrewnionej z dzieckiem.

Rodzina zastępcza przyjmując dziecko pod swoją opiekę, dba o jego rozwój fizyczny i intelektualny, zaspakaja potrzeby zarówno w sferze materialno - bytowej jak i emocjonalnej. Angażuje się w proces kształcenia, pogłębia zainteresowania, organizuje wypoczynek wakacyjny. Pokazuje jak tworzyć więzi, dbać o innych i o siebie. Najkrócej mówiąc wypełnia obowiązki rodzicielskie wobec dziecka, dla którego tworzy rodzinę zastępczą. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje: na podstawie orzeczenia sądu oraz w przypadku pilnej konieczności zabezpieczenia dziecka - na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Z wyjątkiem sytuacji, gdy podopieczny kontynuuje naukę, wówczas może pozostać w rodzinie, za jej zgodą, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

3. Formy rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzina zastępcza spokrewniona: Funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej pełnią najbliżsi krewni dziecka: dziadkowie lub pełnoletnie rodzeństwo. Przy doborze rodziny zastępczej, w pierwszej kolejności bierze się pod uwagę osoby spokrewnione z dzieckiem, o ile dają one gwarancję jego prawidłowego rozwoju. Ustanawia ją sąd rodzinny w wypadku: śmierci rodziców, ich niewydolności wychowawczej czy innych problemów, których skutki niekorzystnie odbijają się na dziecku. O ustanowienie krewnego rodziną zastępczą mogą wystąpić również sami rodzice, gdy nie mogą sprawować opieki nad dzieckiem np. wyjeżdżają na dłuższy pobyt za granicę, przechodzą ciężką chorobę.

Rodzina zastępcza niezawodowa: Niezawodowa rodzina zastępcza zajmuje się dzieckiem lub dziećmi, z którymi nie wiąże jej żaden stopień pokrewieństwa, lub jest to pokrewieństwo dalsze. Jej funkcję może pełnić zarówno małżeństwo jak i osoba samotna. Rodzina niezawodowa może przyjąć pod swoją opiekę nie więcej niż troje dzieci.

Rodzina zastępcza zawodowa, w tym: zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego oraz zawodowa specjalistyczna: Zawodowe rodziny zastępcze to rodziny, które z tytułu wykonywanej pracy otrzymują wynagrodzenie. Opiekują się niespokrewnionymi dziećmi. W rodzinach zawodowych

może przebywać łącznie nie więcej niż troje dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie rodzeństwa, odstępuje się od tej zasady. Jedno z rodziców trwale powinno zajmować się opieką nad powierzonymi dziećmi. Rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego przejmują opiekę nad dziećmi powierzonymi im w trybie interwencyjnym, w tym dowiedzionymi przez policję w sytuacjach porzucenia lub zagrożenia życia i zdrowia. W pogotowiu rodzinnym umieszcza się nie więcej niż troje dzieci na pobyt okresowy, do czasu unormowania się sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do czasu zakończenia postępowania sądowego. Rodzina specjalistyczna jest przeznaczona dla dzieci wymagających szczególnej opieki i pielęgnacji. W rodzinie tej umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie, dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi albo małoletnie matki z dziećmi.

Rodzinny dom dziecka: W rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie rodzeństwa, odstępuje się od tej zasady. Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje wynagrodzenie oraz środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego, w którym prowadzony jest rodzinny dom dziecka. Ponadto w rodzinnym domu dziecka, w którym przebywa więcej niż 4 dzieci, starosta na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Tabela nr 4. Liczba dzieci objętych pieczą zastępczą w latach 2017-2019⁷

ROK	Liczba dzieci objętych pieczą zastępczą	
	Pieczą zastępczą rodzinną	Pieczą zastępczą instytucjonalną
2017	12	4
2018	9	4
2019	10	2

VII. Analiza SWOT

W programie zastosowano analizę SWOT jako narzędzie identyfikacji i usystematyzowania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń społecznego obszaru Miasta i Gminy Wiskitki.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- rolniczy charakter gminy - stabilna liczba mieszkańców gminy - dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych	niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze wspierania dziecka i rodziny;

⁷ **Dane:** Sporządzono na podstawie sprawozdań rocznych 2017-2019r opracowanych przez GOPS w Wiskitkach

- aktywnie działające instytucje samorządowe - współpraca samorządu i Ośrodka Pomocy Społecznej ze szkołami, Powiatowym Urzędem Pracy, PCPR - bliska odległość do kształcenia na poziomie średnim i wyższym. - Dobry poziom kształcenia w gminnych placówkach oświatowych. - posiadanie budynków użyteczności publicznej (np. biblioteki,) - dobrze działające kluby sportowe, -doświadczenie zawodowe pracowników instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny; -otwartość i chęć udziału pracowników służb instytucji i organizacji pozarządowych w szkoleniach; -funkcjonowanie ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny; -funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego; -doświadczenie we współpracy z różnymi podmiotami pracującymi na rzecz rodzin;	- bierność i niewielkie zaangażowanie rodzin; - niechęć współpracy ze strony rodzin pomimo dobrego przygotowania i otwartości instytucji; - zbyt duże obciążenie samorządu w stosunku do możliwości finansowych, lokalowych oraz kadrowych; - rosnąca niewydolność rodziców w procesie wychowawczym; -ograniczona dostępność specjalistów w placówkach oświatowych np. terapeutów, psychologów, itp. -ograniczenie finansowe i organizacyjne związane z powoływaniem rodzin wspierających -brak kompleksowego podejścia do zwalczania przyczyn dysfunkcjonalności rodziny; - brak form organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży zwłaszcza poza lekcjami szkolnymi.
---	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
- rozszerzenie liczby podmiotów działających na rzecz rodziny; -podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami; -wzmocnienie roli opiekuńczo-wychowawczej rodzin; -pozyskiwanie na realizację działań środków zewnętrznych; -realizacja programów profilaktycznych; - zewnętrzne środki finansowe (m.in. EFS, MRPiPS); -możliwość pozyskiwania do współpracy przy realizacji zadań ustawowych organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych	-niepewność finansowania działań (niestabilność, ograniczone środki finansowe); - niestabilność w podejmowanych działaniach -stereotypowe postrzeganie Ośrodka Pomocy Społecznej jako instytucji przyznającej jedynie świadczenia pieniężne; -rosnąca liczba zadań do realizacji przez samorządy przy braku lub niewielkim poziomie dofinansowania zadań; - wysoki poziom ubóstwa rodzin przy rosnących kosztach utrzymania; - uzależnienie rodzin od pomocy społecznej; - wzrost postaw roszczeniowych wśród klientów pomocy społecznej;

VIII. Cele programu

Cel główny:

Skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający prawidłowemu jej rozwojowi.

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzrost poziomu zaspokojenia potrzeb dzieci i ich rodzin.
2. Ograniczenie sytuacji kryzysowych i negatywnych skutków z nich wynikających występujących w rodzinach.
3. Rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom.

Cele będą realizowane poprzez działania, mające przywrócić rodzinie prawidłowe funkcjonowanie w sferze opiekuńczo – wychowawczej oraz pełnienia prawidłowych ról społecznych. Praca z rodziną będzie połączona z jej własną aktywnością. Istotną kwestią jest wsparcie rodziny na etapie pojawienia się problemów oraz eliminowania sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę naturalną. W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – stworzenie możliwości powrotu do rodziny naturalnej.

Cel szczegółowy 1. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzrost poziomu zaspokojenia potrzeb dzieci i ich rodzin.		
Działania	Realizatorzy/ termin realizacji	Wskaźniki
1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez asystentów rodziny. 2. Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego 3. Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. 4. Zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej. 5. Wspieranie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb dziecka i rodziny poprzez zapewnienie pomocy materialnej, rzeczowej oraz pracy socjalnej. 6. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów związanych z niepełnosprawnością członka rodziny przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. 7. Organizowanie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 8. Analizowanie sytuacji rodzin i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej. 9. Integracja rodzin ze środowiskiem lokalnym.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie Organizacje pozarządowe Zadania realizowane będą stale w latach 2021 - 2023	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba zatrudnionych asystentów rodziny - rodzaj i forma udzielanego poradnictwa specjalistycznego, - liczba udzielonych konsultacji i porad - liczba dzieci jakie skorzystają z wypoczynku - wysokość środków przeznaczonych i poniesionych przez gminę na częściowe pokrycie pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej, - liczba dzieci kierowanych i przebywających w pieczy zastępczej - liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, która skorzystała z pomocy udzielonej w formie pracy socjalnej - liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, które uzyskały pomoc pieniężną z MMGOPS, - analizowanie sytuacji rodzin i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej - Integracja rodzin ze środowiskiem lokalnym. - liczba osób, które zostały objęte pomocą w formie usług opiekuńczych w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Cel szczegółowy 2. Ograniczenie sytuacji kryzysowych i negatywnych skutków z nich wynikających występujących w rodzinach.		
Działania	Realizatorzy/ termin realizacji	Wskaźniki
1. Pomoc i wspieranie rodziny w rozwiązywaniu problemów spowodowanych bezrobociem w rodzinie. 2. Motywowanie nieaktywnych członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. 3. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych. 4. Zapobieganie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny dotkniętej problemem przemocy w rodzinie poprzez pracę z asystentem rodziny. 5. Organizowanie kampanii lokalnych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 6. Monitorowanie sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. 7. Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze w formie asystenta rodziny. 8. Pomoc w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem i współuzależnieniem oraz przemocą, przez asystenta, pracowników socjalnych, członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych specjalistów.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Sąd Rejonowy w Żyrardowie Zespół Interdyscyplinarny Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Posterunek Policji w Wiskitkach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie, szkoły funkcjonujące na terenie gminy Wiskitki, organizacje pozarządowe, Zadania realizowane będą stale w latach 2021 - 2023	- liczba osób i rodzin jaka skorzystała z programów profilaktycznych - liczba nadzorów kuratorów sądowych w przypadku dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba uczniów korzystających z programów profilaktycznych w szkołach, - liczba podmiotów zaangażowanych w kampanie- liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Cel szczegółowy 3. Rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom		
Działania	Realizatorzy/ termin realizacji	Wskaźniki
1. Uczestnictwo specjalistów zajmujących się problematyką rodziny, w warsztatach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych. 2. Pozyskiwanie kadry	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Sąd Rejonowy w Żyrardowie Zespół Interdyscyplinarny	- liczba szkoleń, warsztatów, w których uczestniczyli pracownicy placówek pomocowych - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

specjalistycznej wspierającej rodzinę. 3. Rozwój i wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży 4. Prowadzenie działalności profilaktycznej w ramach realizowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Posterunek Policji w Wiskitkach Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie, Szkoły funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Wiskitki, organizacje pozarządowe, Zadania realizowane będą stale w latach 2021 - 2023	- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach organizowanych przez placówki oświatowe, - liczba osób i rodzin jaka skorzystała z programów profilaktycznych ;
---	---	--

IX. Realizacja programu

Odbiorcy Programu:

- rodziny zamieszkałe na terenie Miasta i Gminy Wiskitki, które z różnych przyczyn przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- dzieci zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej;
- rodziny, w których władza rodzicielska została odebrana lub ograniczona poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej;
- rodziny zamieszkałe na terenie Miasta i Gminy Wiskitki, w tym zagrożone wykluczeniem społecznym.

X. Finansowanie programu

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodzin i systemu pieczy zastępczej w zakresie zasad finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej, samorząd gminy ponosi odpowiednio wydatki na opiekę i wychowanie w wysokości: - 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, - 30% w drugim roku, - 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 197 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej istnieje możliwość otrzymania dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.

XI. Monitorowanie i ewaluacja programu

Od 2021 roku za monitorowanie realizacji Programu będzie odpowiedzialny Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach. Sprawozdanie i ocena realizacji poszczególnych działań w roku kalendarzowym będą opracowywane w oparciu o dane przekazane przez przedstawicieli instytucji oraz podmiotów realizacyjnych Program. Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań będą corocznie przedkładane Burmistrzowi Miasta i Gminy Wiskitki oraz Radzie Miasta i Gminy Wiskitki. Ewaluacji podlegać

będzie stopień realizacji celów szczegółowych poprzez podejmowane działania prowadzące do ich osiągnięcia. Efektem ewaluacji będą wnioski do ewentualnej modyfikacji działań. W trakcie realizacji Programu istnieje możliwość dokonywania zmian wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb. Zmiany będą przedstawione Radzie Miasta i Gminy Wiskitki do zatwierdzenia.